

ПРО НОРМАТИВНУ-ПРАВОВУ БАЗУ ПРИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

Ковальова Т.В., канд. екон. наук, доцент

Бойченко А.Є., здобувач вищої освіти

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постачання – це складний процес, який включає низку складових: транспортування, зберігання, а також доведення активів до стану, в якому вони придатні для використання в виробництві. Якщо говорити про завдання обліку розрахунків з постачальниками, то він повинен забезпечити відображення в обліку інформації щодо формування первісної вартості активів, які придбані; також він повинен забезпечити відображення руху активів, які передаються для подальшого використання в процесі виробництва. Бухгалтерська служба має відстежувати перерахування коштів у погашення заборгованості підприємства за отримані активи. При цьому слід не допускати порушень розрахункової дисципліни. Важливим у обліку є також розрахунок витрат процесу постачання та подальше їх списання із використанням різних рівнів капіталізації витрат [1].

Складові процесу постачання визначають і об'єкти обліку об'єкти обліку процесу постачання: обсяг ТМЦ, які купуються; витрати на їх придбання та безпосередньо на здійснення самого процесу і розрахунки, які виникають між учасниками цього процесу[1].

Розрахунки з постачальниками відіграють значну роль у діяльності підприємств. Це пов'язано з тим, що вони безпосередньо впливають на ефективність його діяльності. Ефективність самого процесу постачання залежить від низки чинників, не останнє місце серед них належить і дотриманню бухгалтерською службою нормативних актів.

Дослідження науковців з приводу аналізу стану нормативної бази, яка регулює облік розрахунків з постачальниками дозволяє нам зробити висновки про її сформованість, однак, деякі її складові потребують уточнення. Оляднічук Н.В. вважає, що для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку суб'єктів підприємництва виникає необхідність подальшого розвитку та практичної дієвості законодавчо-нормативних і правових документів щодо обліку й аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками. Далі автор вказує, що найбільш складною і досить відповідальною ділянкою процесу розрахунків із постачальниками та підрядниками є достовірність здійснення господарських операцій та своєчасність їх обліку, що забезпечує належний розрахунковий процес, дає змогу здійснити поглиблений економічний аналіз із метою аудиту виконання договірних зобов'язань між контрагентами [2].

Розглянемо більш детально існуючу нормативно-правову базу з обліку розрахунків з постачальниками.

Облік в нашій країні є регульованим, не виключенням є і облік розрахунків з постачальниками. Нормативне регулювання обліку є багаторівневе. Основу складають Конституція України, Кодекси законів, Закони України. Конституція України. Основою нормативної бази нашої країни складає її Конституція, яка регулює її державний устрій.

Важливим при обліку розрахунків з постачальниками є Цивільний Кодекс України [3], який окрім регулювання правил поведінки суб'єктів на ринку, обумовлює строк позовної давності, що є важливим при будь-яких розрахунках. У Кодексі дано визначення поняття зобов'язанням з юридичної точки зору – це «правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від вчинення певної дії (негативне зобов'язання), а кре-

дитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку».

У бухгалтерському сенсі визначення зобов'язання (наведено в НП(С)БО 1), докорінно відрізняється від правового. За НП(С)БО 1, зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [4].

Податковий кодекс України [5], в контексті взаємовідносин з постачальниками, передбачає необхідність сплати податків, як прямих, так і непрямих, а також їх адміністрування та відповідальність за порушення щодо їх сплати.

У разі взаємовідносин з іноземними постачальниками суб'єктам підприємницької діяльності слід керуватись Господарським кодексом України [6]. Загалом, цей нормативний акт формулює правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.

Основу ведення обліку в Україні забезпечує Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [7]. Цей закон формулює єдині принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, виконання яких є обов'язковим для суб'єктів господарювання.

Погашення заборгованості перед постачальниками регулюється низкою нормативних актів. При погашенні кредиторської заборгованості грошовими коштами бухгалтерській службі слід керуватись Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [8]. У ньому, зокрема, вказано, що суб'єкти господарювання мають право здійснювати розрахунки готівкою протягом одного дня за одним або кількома платіжними документами: між собою – у розмірі до десяти тисяч гривень включ-

но; з фізичними особами – у розмірі до п'ятдесяти тисяч гривень включно.

Відповідно до Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг [9], постачальник виступає в ролі отримувача, тобто особи, на рахунок якої зараховується сума платіжної операції.

Окрім грошових коштів, погашення заборгованості може здійснюватися векселями. Закон України «Про обіг векселів в Україні» [10] розкриває обіг векселів та здійснення операцій з ними.

Методологічною основою ведення обліку розрахунків з постачальниками є НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [11]. Воно охоплює всі складові методики ведення обліку розрахунків: поняття, визнання, класифікація, оцінка зобов'язання та розкриття інформації про них у примітках до фінансової звітності. Інформація про зобов'язання підприємства, та розкриття її у інших формах фінансової звітності наведено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

На суму зобов'язань можуть вплинути валютні курси, при цьому слід керуватись НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».

План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств і організацій та Інструкція про його використання передбачає ведення рахунків обліку, зокрема і рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками». У ньому представлена характеристика рахунку 63, його субрахунки та вказана можлива кореспонденція за ним.

Таким чином, можна зробити висновок, що хоча нормативно правова база за розрахунками з постачальниками сформована, однак, враховуючи важливість розрахунків з постачальниками в діяльності підприємства, слід розроби-

ти та запровадити Інструкцію з обліку розрахунків з постачальниками.

Перелік посилань:

1. Мокієнко Т.В. Придбання товарно-матеріальних цінностей: завдання обліку та документальне забезпечення. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=4581> (дата звернення 01.09.2022).

2. Оляднічук Н.В. Удосконалення обліку та аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2021/47-2021/12.pdf> (дата звернення 01.10.2022).

3. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 05.09.2022).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: затв. наказом М-ва фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 05.09.2022).

5. Податковий кодекс України : Закон України від 21 груд. 2010 р. № 2542-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 05.09.2022)

6. Господарський кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15> (дата звернення 06.09.2022).

7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 лип. 1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 07.09.2022).

8. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 29 груд. 2017 р. № 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17#Text> (дата звернення 09.09.2022).

9. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг від 29 лип. 2022 р. № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0163500-22#Text> (дата звернення 09.09.2022).

10. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2374- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text> (дата звернення 06.09.2022).

11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : затв. наказом М-ва фінансів України від 31 січ. 2000 р. № 20. URL: <https://zakon.help/documents/z0085-00> (дата звернення 16.09.2022).